

سیاسی - اقتصادی

سال بیست و سوم، شماره یازدهم و دوازدهم، مرداد و شهریور ۱۳۸۸، بها ۶۰۰۰ ریال

- ایران و امریکا: رویارویی یا تعامل؟ / دکتر جواد اطاعت
- ژئوپلیتیک تازه خاورمیانه و چالش ایران و امریکا / دکتر علیرضا سمیعی اصفهانی
- تمثیل گاو و تعیین زاویه استراتژیک / دکتر سید جواد امام جمعه زاده. ابراهیم دارابی
- آمریکا و سیستم امنیت خلیج فارس: امکان سنجی تحول آتارشی به همکاری و صلح / دکتر شهرزاد ابراهیمی
- تحولات داخلی ترکیه و اثر آن بر روابط ترکیه و غرب / دکتر حسین هرسیج. مجید اسکندری
- قندیل: پناهگاه شورشیان کرد / جیمز براندون / ترجمه دکتر سید موسی پور موسوی. جهانبخش رهنما
- چالشهای هیدروپلیتیک ایران و عراق با تأکید بر اروندرود / محمد علی میرزایی
- پیامدهای زیست محیطی جنگ ۲۲ روزه بر شهروندان غزه / سید محمد مجابی. مرتضی قورچی. فرزانه فیضی
- ریشه ها و پیامدهای حفرة های دولت در محدوده شمال و خاور هرمزگان و جنوب کرمان / دکتر محمد باقر قالیباف
- اثر ترکیب هزینه های دولت بر فساد مالی در اقتصاد ایران / دکتر عزت الله عباسیان. محمد معین جهانگیر
- بررسی شاخص فساد مالی در ایران و کشورهای برگزیده جهان / دکتر یدالله دادگر. روح الله نظری
- بین المللی شدن حقوق کیفری در زمینه فساد / امیر مقامی
- استراتژی مبارزه با فساد: آیا خصوصی سازی فساد اداری را کاهش می دهد؟ / زینب شکری. منصور خیرگو
- نقش دولت در تأمین عدالت اجتماعی از راه ایجاد فرصت شغلی برای همگان / دکتر زهرا کریمی
- بررسی اشتغال در استان تهران و شهرستانهای آن بر پایه مدل «تغییر سهم» / سید احسان حائری
- بررسی حقوقی اشتغال اتباع بیگانه در ایران / دکتر منوچهر توسلی نایینی
- رده بندی فعالیت های صنعتی در استان یزد / دکتر سید حسین میر جلیلی
- اثر سیاست های پولی بر کسری های دوگانه در ایران / دکتر مسعود نونزاد. حمیدرضا یحوی
- آموزش جوانمردی و پرورش جوانمردان / دکتر کیومرث فلاحی

به نام خداوند بخشنده مهربان

اطلاعات سیاسی - اقتصادی

صاحب امتیاز: مؤسسه اطلاعات

مدیر مسئول: مهدی بشارت

زیر نظر شورای سردبیری

سرپرست بخش پژوهش و ترجمه: امیر سعید - الهی

نشانی: تهران - بولوار میرداماد - خیابان نفت جنوبی - مؤسسه اطلاعات - اطلاعات سیاسی - اقتصادی

کد پستی: ۱۵۲۹۹۵۳۱۱۱ - تلفن دفتر: ۲۹۹۹۳۴۶۰ - پست تصویری: ۲۲۲۲۵۸۶۸

تلفن بخش اشتراک: ۲-۲۹۹۹۳۴۷۱

پست الکترونیک اطلاعات سیاسی - اقتصادی: siagh@Ettelaat.com

نشانی مادر اینترنت: <http://www.Ettelaat.com>

ماهنامه اطلاعات سیاسی - اقتصادی به استناد گواهی شماره ۵۷۷/۲۹۱۰/۳ مورخه ۱۳۷۴/۹/۱۱
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نشریه علمی - ترویجی شناخته شده است.

برای همکاری با «اطلاعات سیاسی - اقتصادی» لطفاً به این نکات توجه فرمایید:

- مقالات خود را روی یک صفحه با فاصله مناسب بین سطرها بنویسید و حتی الامکان تایپ شده بفرستید.
- مقالات ترجمه شده را همراه با رونوشت مقاله به زبان اصلی پست کنید. مشخصات دقیق مقاله در مآخذ اصلی و منابع و مآخذ مورد استناد در متن مقاله را قید بفرمایید.
- مقالات را با ذکر نام و نشان دقیق خود، میزان تحصیلات، شغل و شماره تلفن بفرستید.
- مقالات دریافتی بازگردانده نمی شود؛ لطفاً نسخه ای از مقاله ارسالی (اصل یا رونوشت آن) را نزد خود نگهدارید.
- مسئولیت مقالات با امضا بر عهده نویسندگان است و چاپ مقاله به معنی تأیید مطالب آن نیست.
- «اطلاعات سیاسی - اقتصادی» در گزینش، ویرایش و تلخیص مقالات دریافتی آزاد است.
- نقل مطالب «اطلاعات سیاسی - اقتصادی» با ذکر مآخذ آزاد است.

نظارت فنی: حسن رجبی حروفچینی: فاطمه زابلی صفحه آرایی: اکبر اکبری، راشین فتحی اسکویی

چاپ: شرکت ایرانچاپ (مؤسسه اطلاعات)

در این شماره

- ایران و امریکا: رویارویی یا تعامل؟ / دکتر جواد اطاعت ۴
- ژئوپلیتیک تازه خاورمیانه و چالش ایران و امریکا / دکتر علیرضا سمیعی اصفهانی ۱۰
- تمثیل گاو و تعیین زاویه استراتژیک / دکتر سید جواد امام جمعه زاده، ابراهیم دارابی ۲۲
- آمریکا و سیستم امنیت خلیج فارس: امکان سنجی تحول آتارشی به همکاری و صلح / دکتر شهرزاد ابراهیمی ۳۲
- تحولات داخلی ترکیه و اثر آن بر روابط ترکیه و غرب / دکتر حسین هرسیج، مجید اسکندری ۴۴
- قنديل: پناهگاه شورشیان کرد / جیمز براندون / ترجمه دکتر سید موسی پور موسوی، جهانبخش رهنما ۶۰
- چالشهای هیدروپلیتیک ایران و عراق با تأکید بر اروندرود / محمد علی میرزایی ۷۰
- پیامدهای زیست محیطی جنگ ۲۲ روزه بر شهروندان غزه / سید محمد مجابی، مرتضی قورچی ۸۰
- ریشه ها و پیامدهای حفره های دولت در محدوده شمال و خاور هرمزگان و جنوب کرمان / دکتر محمد باقر قالیباف ۹۴
- مهدی میرزاده کوهشاهی ۹۴
- اثر ترکیب هزینه های دولت بر فساد مالی در اقتصاد ایران / دکتر عزت الله عباسیان، محمد معین جهانگیر ۱۰۸
- بررسی شاخص فساد مالی در ایران و کشورهای برگزیده جهان / دکتر یدالله دادگر، روح الله نظری ۱۲۰
- بین المللی شدن حقوق کیفری در زمینه فساد / امیر مقامی ۱۳۶
- استراتژی مبارزه با فساد: آیا خصوصی سازی فساد اداری را کاهش می دهد؟ / زینب شکری، منصور خیرگو ۱۴۲
- نقش دولت در تأمین عدالت اجتماعی از راه ایجاد فرصت شغلی برای همگان / دکتر زهرا کریمی ۱۵۰
- بررسی اشتغال در استان تهران و شهرستانهای آن بر پایه مدل «تغییر سهم» / سید احسان حائری ۱۷۰
- بررسی حقوق اشتغال اتباع بیگانه در ایران / دکتر منوچهر توسلی نایینی ۱۸۶
- رده بندی فعالیت های صنعتی در استان یزد با بهره گیری از روش تلفیقی تحلیل عاملی و تاکسونومی عددی / دکتر سید حسین میر جلیلی، رضا ولی زاده، سعید دهقان خاوری، سید عباس میر دهقان ۲۰۰
- اثر سیاست های پولی بر کسری های دوگانه در ایران / دکتر مسعود نوثراد، حمید رضا یحوی ۲۲۰
- اثر بحران اقتصادی امریکا بر اقتصاد ایران / مجید روحی دهبه ۲۳۴
- آموزش جوانمردی و پرورش جوانمردان / دکتر کیومرث فلاحي ۲۵۰
- صلیب و صنم / حمید یزدان پرست ۲۶۸
- * فرم اشتراك ۲۷۸

پیامدهای زیست محیطی جنگ ۲۲ روزه بر شهروندان غزه در سال ۲۰۰۸

سید محمد مجابی*
مرتضی قورچی**
فرزانه فیضی***

چکیده:

محیط زیست بعنوان مهمترین چالش بین المللی در قرن بیست و یکم خواهد بود. با گسترش جنگهای منطقه ای و محلی، طرفین درگیر منازعه همواره سعی می کنند به نوعی به محیط زیست دشمن خود صدمه زده و بدین وسیله آنرا تحت فشار بیشتری قرار دهند. اما در این نوع منازعات که باعث تخریب محیط زیست می گردد، مسأله فقط به یک کشور یا سرزمین ختم نمی گردد چرا که محیط زیست علاوه بر جنبه تخریب و آسیب درونی در چارچوب یک سرزمین یا مرزهای معین، جنبه برون دادگی نیز دارد که می تواند سبب آلودگی و تخریب محیط زیست کشورهای همجوار شود و یا اینکه ابعاد منطقه ای و جهانی بیابد. در اواخر سال ۲۰۰۸ میلادی جنگی در منطقه خاور میانه رخ داد که اخبار مربوط به آن به سرعت در سرتاسر جهان پخش شد. در این جنگ اسرائیل بار دیگر با حمله به نوار غزه سعی کرد تا دولت حماس را تضعیف و سرکوب نماید. جنگ زمانی آغاز شد که حماس حاضر به ادامه آتش بس نشد. بنابراین اسرائیل با تجهیزاتی نظامی خود به نوار غزه حمله کرد و حماس نیز در دفاع از خود شروع به پرتاب راکت و موشک به سوی شهرهای اسرائیل نمود. اسرائیل در این حمله به تخریب مکانهای نظامی بسنده نکرد و غیر نظامیان و محیط زیست را نیز مورد هدف قرار داد. در نتیجه این جنگ ۲۲ روزه سبب شد تا علاوه بر کشته شدن صدها غیر نظامی، محیط زیست نوار غزه نیز به شدت آسیب دید. این تخریب در دو بُعد شکل گرفت، نخست در بُعد درونی نوار غزه و در مرحله دوم در وضعیت برون دادگی زیست محیطی بود، که سبب آلودگی در بخشهایی از دریای مدیترانه و کشورهای همجوار شد. حتی خود اسرائیل نیز از آلودگی تخریب محیط زیست مصون نماند و آلودگی از طریق جریانات باد و باران به این کشور سرایت کرد. این مقاله با استفاده از شهروندان در دو بُعد درونی و بیرونی منطقه مورد پژوهش قرار داده است.

* قائم مقام مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران
** دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی دانشگاه تربیت مدرس
*** مهندس منابع طبیعی

مقدمه:

حفاظت از محیط زیست بعنوان اولویت نخست جهانی در قرن بیست و یکم معرفی شده است (gandhi et al, 2006). قرن بیست و یکم و خصوصاً نیمه دوم آن سرشار از تحولات سریع و بی سابقه در محیط زیست جهان بود. با توجه به ماهیت مسائل زیست محیطی در شرایط کنونی، کشورهای دنیا دیگر نمی توانند محیط زیست را مقوله ای محلی و مختص به خود در نظر بگیرند؛ بنابراین محیط زیست به مقوله ای جهانی تبدیل شده است. فزون بر این، امروزه پیوندهای محیط زیست با صلح و امنیت جهانی نیز امری روشن و بدیهی به شمار می رود. به منظور بررسی ارتباط بین محیط زیست و صلح و امنیت جهانی، اکنون در شرایطی هستیم که اگر هر اتفاقی در گوشه ای از جهان رخ دهد، آثار و تبعات آنرا سایر جوامع در دیگر نقاط دنیا تحمل می کنند، این در حالی است که احتمالاً هیچ نقشی در شکل گیری آن واقعه نداشته و از منافع اقتصادی آن فعالیتها هم هیچ بهره ای نبرده اند. اگر می خواهیم دنیایی امن و آرام داشته باشیم باید توجه کنیم که مدیریت منابع و محیط زیست ما به گونه ای باشد که حقوق نسلهای آینده رعایت شود. نباید تصور کنیم که جزیره ای هستیم منفک از سایر مناطق جهان؛ هیچ کشوری مستثنی نیست. ما هم نمی توانیم بگویم کشور ما از اتفاقاتی که در دنیا در حال رخ دادن است مستثنی است. به هر حال ارتباط بین محیط زیست و امنیت بین المللی ارتباطی معنی دار است. هر تلاشی که برای توسعه پایدار و حفظ محیط زیست صورت می گیرد تلاشی برای صلح است. (ابتکار، ۱۳۸۸)

شیوه های مدل سازی دقیق تر در حوزه مطالعات زیست محیطی نشان می دهند که تعداد اندکی از اختلالات زیست محیطی دارای پیامدهای جهانی نیستند. ظاهراً امنیت زیست محیطی و سیاست بین المللی از تأثیر گلخانه ای گرفته تا انقراض گونه ها، به یکدیگر مرتبط می باشند (برادن / شلی، ۲۶۸: ۱۳۸۳). بنابراین این مقاله به تبعات زیست محیطی درگیری و منازعه ای اشاره دارد که در سطح منطقه ای

بین اسرائیل و غزه (با تأثیر بر اکوسیستم منطقه ای) بروز نموده است.

جنگ ۲۲ روزه غزه در سال ۲۰۰۸ میلادی نشان داد که محیط زیست جزء حیطه هایی است که پیامدهای تخریب آن نمی تواند محصور در چارچوب مرزهای یک کشور باقی بماند. غالباً تأثیر پیامدهای تخریب محیط زیست به دو شکل خود را نمایان می سازد. شکل اول در وضعیت درونی است و شکل دوم که از آن به نام بیرون دادگی زیست محیطی یاد می شود خود را آشکار می سازد.

طرح مسأله:

پیامدهای درونی تخریب زیست محیطی: عبارت است از پیامدها و تبعات مثبت یا منفی زیست محیطی حاصل از فعالیتها و عملکرد یک بخش یا کشور در درون آن.

بیرون دادگی زیست محیطی: پیامدها و تبعات مثبت یا منفی زیست محیطی حاصل از فعالیتها و عملکرد یک بخش یا کشور بر سایر نواحی دنیا را می توان بیرون دادگی زیست محیطی نامید (برادن / شلی، ۲۴۵: ۱۳۸۳). امروزه بخش قابل ملاحظه ای از روابط بین الملل حول مباحث چگونگی حفظ محیط زیست صورت می گیرد. استفاده روزافزون از منابع و تخریب محیط زیست سیاره زمین، پدیده هایی هستند که به ندرت در درون مرزهای بین المللی کشورها قرار می گیرند. بنابراین از آنجا که ظاهراً هوای تمیز و آب آشامیدنی نمی توانند تحت مالکیت شخص یا دولت خاصی قرار گیرند، این دو منبع نیز به طور سنتی در این طبقه بندی وارد می شوند. با این حال عدم وجود حقوق مالکیت در این موارد، منجر به بیرون دادگی هایی چون بارانهای اسیدی و مشکلات آلودگیهای فرامرزی شده است. برای مثال، باران اسیدی ایجاد شده توسط دولتهای صنعتی گريت ليكز مشکلات زیست محیطی حادی را در کبک و استانهای حاشیه ای اقیانوس اطلس در کانادا به وجود آورده است (برادن / شلی، ۲۴۶: ۱۳۸۳).

با چنان دیدگاهی می توان به جنگ غزه از زاویه مهم دیگری نگریست. دیدگاهی که در آن سعی می کند از دو

که بزرگترین شهر در منطقه نوار غزه است، می گیرد. مردمی که در منطقه باریکه غزه زندگی می کنند تماماً فلسطینی هستند. شهرهای متعددی در منطقه نوار غزه واقع شده است. شهرهای بیت لاهیار بیت حانون به ترتیب در شمال و شمال شرقی شهر غزه واقع شده اند. اغلب جمعیت این منطقه از اعرابی هستند که از سال ۱۹۴۸ تا ۱۹۶۷ بارشد چشمگیری مواجه بوده است بطوریکه در همین مدت زمان جمعیت آن شش برابر شده است و از آن زمان تاکنون این منطقه همواره از نرخ رشد جمعیت بالایی برخوردار است. فقر، بیکاری و شرایط نامساعد زندگی در این منطقه کاملاً محرز است و دلایل آن نرخ رشد بالای رشد جمعیت، جنگهای پیایی با اسرائیل، از بین رفتن زیر ساختها و عدم امنیت می باشد.

آمار جمعیت نگاری نوار غزه بر اساس برآوردهای وزارت بهداشت فلسطین در سال ۲۰۰۵:

● رشد جمعیت: ۸/۲٪

○ نرخ زاد و ولد: ۸/۳۰ در هر هزار نفر

○ نرخ مرگ و میر: ۲/۳ در هر هزار نفر

● میانگین باروری: ۷/۴ تولد برای هر زن

● مرگ و میر نوزادان (کمتر از يك سال): ۲۱،۳۵

● مرگ در هزار (رتبه ۱۰۵ دنیا)

● نرخ خالص مهاجرت: ۵۴/۱+ در ۱۰۰ هزار

(سایت آموزش جغرافیا در ایران)

ج- ویژگیهای طبیعی غزه:

غزه بصورت نواری است که از تپه های شنی بارس سیلت دار غیر مطبق (loess) و رسوبات قدیمی بر روی يك سری از لبه های آهکی ساحل در طول بخش شرقی دریای مدیترانه تشکیل شده است. نوار غزه يك دشت ساحلی را تشکیل می دهد با شیب ملایم تا ارتفاع ۹۰ متر. خاکهای آن از نوع شنی، لئوسی شنی و لئوسی حاوی مقداری رسوبات قدیمی می باشند.

(UNEP report, page 91)

د- پوشش گیاهی:

غزه دارای ۶ ناحیه اصلی پوشش گیاهی است: ناحیه ساحلی، تپه های شنی تثبیت شده، kurkar، خاکهای آبرفتی و خاکهای grumosolic در بخشهای

جهت پیامدهای تخریب زیست محیطی درونی در اثر جنگ و پیامدهای بیرونی تخریب محیط زیست (بیرون دادگی زیست محیطی) را در نوار غزه بررسی کند. با توجه به این چارچوب دو فرضیه را می توان برای پیامدهای درونی و بیرونی تخریب زیست محیطی مطرح کرد.

سوالات و فرضیات:

۱- جنگ میان غزه و اسرائیل تأثیرات سوئی را بر محیط زیست و شهروندان غزه گذارده است.

۲- منازعات مابین غزه- اسرائیل تبعات زیست محیطی منفی که از آن به بیرون دادگی زیست محیطی یاد می شود را بر کشورهای همجوار این منطقه داشته است.

روش تحقیق: این پژوهش بر مبنای توصیفی- تحلیلی مبتنی بر اطلاعات موجود در شبکه جهانی اینترنت و اسناد کتابخانه ای انجام شده است.

کلیات:

الف- موقعیت جغرافیایی نوار غزه:

نوار غزه در جنوب ساحل فلسطین و در موقعیت جغرافیایی ۲۰۳۱ عرض شمالی، ۲۰۳۴ طول شرقی در ساحل شرقی دریای مدیترانه و شمال شرق شبه جزیره سینای مصر در منطقه خاور میانه قرار گرفته است. منطقه نوار غزه ۴۱ کیلومتر طول و در بخشهایی از ۶ تا ۱۲ کیلومتر عرض دارد. مساحت کلی نوار غزه ۳۶۰ کیلومتر مربع است. (محمد علی، ۱۳۸۷)

مرز خشکی غزه ۶۲ کیلومتر است که ۱۱ کیلومتر آن با مصر و ۵۱ کیلومتر آن با سرزمین تحت اشغال اسرائیل است. سواحل غزه هم اهمیت زیادی دارند، طول این سواحل چهل کیلومتر است. (دهقانی پور، شماره ۳: ۱۳۸۷).

ب- جمعیت:

يك میلیون و سیصد هزار نفر در منطقه نوار غزه سکونت دارند. (دهقانی پور، شماره ۳: ۱۳۸۷). نوار غزه یکی از نقاط پر جمعیت دنیا به لحاظ نسبت جمعیت به مساحت است. نوار غزه نامش را از شهر غزه

کشور می‌باشند، موقعیت قرارگیری و مدیریت منابع آب مرزی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در منطقه بین رودخانه اردن در سمت شرق و دریای مدیترانه در غرب، آب زیرزمینی منبع اصلی آب شیرین است و بنابراین اهمیت ویژه‌ای برای ساکنین این منطقه دارد. این منطقه به هیچ منبع آب سطحی دسترسی ندارد، به استثنای بعضی از رودخانه‌های فصلی یا دائمی که توسط چشمه‌ها تغذیه می‌گردند (UNEP report).

و- حیات وحش:

ترکیب اقلیمهای مدیترانه‌ای، آسیایی و بیابانهای آفریقا، با برخورداری از انواع گسترده‌ای از زیستگاه‌ها، و قرار گرفتن یکی از مسیرهای اصلی پرواز پرندگان مهاجر در این محدوده، باعث شده است تا این منطقه ارزش بسیار بالایی را از نظر تنوع گونه‌های جانوری بیابد: ۵۳۰ گونه پرنده، ۱۱۶ گونه پستاندار، ۹۶ گونه خزنده و هفت گونه دوزیست گزارش شده است. هر ساله میلیون‌ها پرنده مهاجر از این منطقه (ساحل و دشت ساحلی، کوهستانها، و دره اردن) می‌گذرند. این منطقه اهمیت استراتژیک خاصی را برای پرندگان بلندپرواز (soaring) بزرگ دارد، مانند: لک‌ها و پرندگان شکاری. این پرندگان در طی مسیر مهاجر نشان بین آفریقا و یوراسیا از گذرگاههای دریایی اجتناب می‌نمایند زیرا آنها به جریانات گرمایی زمینی وابسته هستند و بنابراین ممکن است در کوری دور (گذرگاه) باریک بین مدیترانه و بیابان متمرکز گردند (UNEP, page 93).

بسیاری از چالشهای مرتبط با حفاظت از تنوع زیستی در فلسطین اشغالی (برای مثال بیابانزایی، مدیریت پایدار آب، جنگلها و مراتع) دارای وسعت و گستره منطقه‌ای می‌باشند، و اهمیت خاصی را برای نقش بالقوه توافقنامه‌های زیست محیطی چندجانبه (MEAs) ایجاد می‌کنند. همکاریهای زیست محیطی کشورهای واقع در این منطقه منافع زیست محیطی زیادی را، نه تنها برای منطقه نوار غزه بلکه همچنین برای منطقه و همچنین جامعه جهانی (بعنوان مثال از نظر تنوع زیستی) به همراه خواهد داشت (UNEP report, page 94).

شمالی، دشتهای لثوسی در بخش شرقی، و سه ناحیه رودخانه‌ای. در دشت ساحلی غزه فلور اصلی sa-haro-sindian تقریباً کاملاً توسط زمینهای کشاورزی و ساختمانها جایگزین شده است. (UNEP report page, 13-14)

ه- اقلیم:

اقلیم در منطقه مدیترانه‌ای دارای چهار ماه تابستان گرم و خشک و یک زمستان کوتاه و وقوع بارندگی از نوامبر تا مارس است. آب و هوای غزه بدلیل مجاورت با دریای معتدل تر است. میانگین دمای تابستان ۲۵ درجه سانتیگراد و در زمستان ۱۳ درجه سانتیگراد است. متوسط بارندگی سالانه در نوار غزه ۴۵۰-۵۰۰ میلیمتر است که از شمال به جنوب و از مناطق پر ارتفاع به کم ارتفاع کاهش می‌یابد. اغلب در طی طوفانهای شدید بارندگی انجام می‌شود. بخش شمالی نوار غزه ۴۰۰ میلیمتر و جنوب ۲۰۰ میلیمتر بارندگی دریافت می‌نماید. متوسط رطوبت نسبی سالانه حدود ۷۲ درصد است. در تابستان میزان تبخیر بالا است و همیشه کمبود آب در این ناحیه وجود دارد. جهت غالب وزش بادهای شمال به غرب است ولی در زمستان از جنوب به غرب. اواخر بهار باد گرم و خشک خمسن از سمت بیابان در جنوب می‌وزد (UNEP re-port).

ی- منابع آب:

منابع اصلی آب در دسترس فلسطینیها عبارتند از: آب زیرزمینی، چشمه‌ها و آب باران. قلمروهای فلسطین اشغالی بر روی دو سفره آب زیرزمینی کوهستانی و سفره آب زیرزمینی ساحلی، که مشترک با اسرائیل می‌باشند قرار دارند. سفره آب زیرزمینی کوهستانی به سه قسمت تقسیم می‌شود: حوزه آبریز غربی، حوزه آبریز شمالی، حوزه آبریز شرقی. حوزه آبریز شرقی و بخشی از حوزه آبریز شمالی در غرب به سمت رودخانه اردن جریان دارند. حوزه آبریز غربی، بخشی از حوزه آبریز شمالی و حوزه آبریز ساحلی همگی به سمت دریای مدیترانه جریان دارند (UNEP report, page 14). اکثر منابع آب این منطقه در اشتراك با بیش از يك

شد که صدها هزار شهروند فلسطینی در مناطق اشغالی در غزه در سرمای زمستان بدون آب و برق، بدون دسترسی به غذا و دارو جای فراری نداشتند. در این جنگ صدمات زیادی به محیط زیست غزه وارد شد و آلودگی ناشی از ادامه جنگ به مناطق همجوار جنگ نیز کشیده شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها:

پیامدهای زیست محیطی درونی جنگ غزه:

صدمه و پیامدهای منفی جنگ اسرائیل بر غزه محدود به تعداد کشته‌ها و افراد زخمی، تخریب ساختمانها و زیرساختها نمی‌شود، بلکه گستره پیامدهای آن بر محیط زیست و زمین نیز کشیده شده است. بعبارت دیگر، این جنگ پایه‌ها و بنیان زندگی را از بین برده است و رنج و عذاب مردم غزه را افزایش داده است، مردم غزه از امراض روانشناسی ناشی از محدود کردن آب شیرین و سایر منابع انرژی مثل گاز و الکتریسیته، از بین رفتن درختان، گیاهان و زمینهای کشاورزی و آسبی که به شبکه بهداشت وارد شده رنج می‌برند. زندگی تحت این شرایط تبدیل به جهنمی برای يك و نیم میلیون فلسطینی که در نوار غزه زندگی می‌کنند، و افرادی که توسط مهمات نظامی یا محروم شدن از نیازهای اساسی زندگی کشته شده‌اند گشته است. آلودگی و آسیب به محیط زیست نوار غزه را می‌توان در سه بخش ذیل مورد بررسی قرار داد:

۱- آب

۲- خاک

۳- هوا

اچیم استینر، مدیر اجرایی برنامه محیط زیست سازمان ملل (UNEP) اعلام نمود محاصره و تهاجم گسترده اسرائیل بر نوار غزه آسیب زیست محیطی شدیدی به این منطقه وارد کرده است - (Israel News). (UN)

سه منبع اصلی آلودگی زیست محیطی نوار غزه عبارتند از:

۱- استفاده از روغن‌های آشپزی بعنوان جایگزین

جنگ ۲۲ روزه غزه:

در سال ۱۹۴۸ پس از استیلای اسرائیل در بخش اعظم فلسطین، نوار غزه بدلیل همجواری با مصر توسط این کشور اداره شد، این وضعیت ادامه یافت تا سال ۱۹۶۷ که اسرائیل در جنگ ۶ روزه این منطقه را به تصرف در آورد و بعنوان یکی از موضوع‌های حقوق بشر دوستانه در آمد. علاوه بر نیروهای نظامی و امنیتی اسرائیل، حدود ۷ هزار و پانصد شهرک‌نشین اسرائیلی نیز در این منطقه مستقر شدند. در اواسط دهه نود با امضای توافقنامه‌های صلح اسلو دولت خودگردان فلسطینی بر این منطقه مسلط شد و به تدریج حدود ۶۰ درصد از نوار غزه را در تصرف خود در آورد (دهقانی پور، شماره ۳: ۱۳۸۷).

بر اساس توافقنامه‌ای که در ۱۹ ژوئن ۲۰۰۸ بین اسرائیل و حماس و ۱۲ گروه شبه نظامی با میانجیگری کشور مصر به امضا رسیده بود، حماس و نیروهای دفاعی اسرائیل متعهد شده بودند تا از دست زدن به عملیات مسلحانه علیه خاک یکدیگر خودداری کنند. در این قرارداد در ابتدا چند روز آتش بس از سوی دو طرف در نظر گرفته شده است. در طول این شش ماه، حماس و اسرائیل بارها یکدیگر را به نقض قرارداد متهم کردند. اسرائیل پرتاب راکت به سمت خاک خود را نقض آتش بس در نظر گرفته و از طرف دیگر حماس نیز ادامه محاصره اقتصادی و سوختی غزه توسط اسرائیل را نقض آتش بس اعلام کرده بود. سرانجام در تاریخ ۱۹ دسامبر ۲۰۰۸ حماس اعلام کرد که به آتش بس شش ماهه با اسرائیل خاتمه داده است و محاصره اقتصادی غزه را دلیلی برای خودداری از تمدید آتش بس ذکر کرد. اسرائیل نیز در تاریخ ۲۷ دسامبر ۲۰۰۸ در پاسخ به حمله‌های پی‌درپی گروه حماس با راکت‌های القسام به شهرهای اسرائیلی، حملات هوایی گسترده‌ای را به منطقه نوار غزه آغاز نمود. (سایت آموزش جغرافیا در ایران)

در اواخر سال ۲۰۰۸ میلادی با شعله‌ور شدن مجدد آتش جنگ و خصومتی که برای ۶۰ سال ادامه داشته است پایان یافت. سال نو مسیحی در حالی آغاز

حمله ارتش اسرائیل به غزه به طور آشکار منجر به شکافته شدن محل‌های دفن زباله شده است. شواهد بدست آمده از آنالیز عکسهای ماهواره‌ای ایالات متحده نشان می‌دهند که نشت فاضلاب از مخزنهای دفن زباله در ناحیه شیخ اجلان در غزه اتفاق افتاده است. براساس آنالیز عکس‌های ماهواره‌ای و عکس‌هایی که توسط UNDP گرفته شده است جریان فاضلاب شدید می‌باشد و منجر به فرسایش خاک خواهد شد. به گفته آقای ماهر ناجر، معاون کاربری آب نواحی ساحلی شهر دار غزه، در ۱۰ ژانویه ۲۰۰۹ یکی از سه لاگون‌های فاضلاب در کارخانه تصفیه فاضلاب شروع به نشت در نواحی مجاور خود نموده و پس از تا یک کیلومتری لاگون منتشر شده و مناطق مسکونی و زمینهای زراعی را آلوده ساخته است. فزون بر این، خطر جدی آلودگی آب آشامیدنی و سفره‌های آب زیرزمینی را بوجود آورده است (UN-Truth, 2009).

علاوه بر خطرات آلودگی برای سلامت و رفاه انسانها، آلاینده‌های ناشی از زباله‌های جامد و مایع ممکن است تأثیرات مهمی را بر تنوع زیستی داشته باشند. جریانهای غنی از مواد مغذی موجود در فاضلابها باعث ایجاد یوتریفیکاسیون (غنی‌سازی آب توسط مواد مغذی مخصوصاً ترکیبات نیتروژن و فسفر، که رشد سریع آلفا و بسیاری از گیاهان آبی را تقویت کرده و متعاقباً یک اختلال نامطلوب در تعادل ارگانیسمها و کیفیت آب به وجود می‌آورند و می‌توانند اشکال دیگر حیات دریایی که به اکسیژن محلول در آب وابسته هستند را از بین ببرند) در تالابها و افزایش نیاز اکسیژن بیولوژیک (BOD) و در نتیجه تغییر عملکرد اکوسیستم و از بین رفتن گونه‌ها، و به‌خصوص در اکوسیستمهای خشک، تغییرات در جوامع گیاهی که در طول کانالها و نواحی سیلابی قرار دارند می‌گردند. با افزایش گونه‌های آفات و جانوران لاشخوار در محل‌هایی که در معرض زباله‌های جامد و جریان فاضلابهای تصفیه نشده قرار گرفته‌اند سبب افزایش بیماریهای بی‌مهرگان خواهد شد. تجمع مواد سمی فلزات سنگین در زنجیره مواد غذایی، خطر

سوخت (این مسأله از زمان محاصره نوار غزه و بسته شدن گذرگاهها در این منطقه شکل گرفته است)؛

۲- ریختن فاضلاب تصفیه نشده به داخل دریا؛

۳- انباشته شدن زباله و نخاله‌های ساختمانی در

خیابانها

(Islam online. net-health and science, 22 may 2008)

محاصره و حمله اخیر اسرائیل به نوار غزه فشار و تنش مضاعفی را بر زیر ساختهای قدیمی و غیر پیشرفته جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب نوار غزه وارد کرده است. یک نمای قابل مشاهده از این مسأله تخلیه حجم قابل توجه فاضلاب خام و نیمه تصفیه شده به داخل محیط (Stormwater Reservoir در خان یونس و Wadi Gaza) in Middle Zone و دریای مدیترانه در چندین نقطه در طول خط ساحلی نوار غزه شده است (حدود ۸۰۰۰۰ متر مکعب در روز). متون قابل توجهی در سطح جهان در مورد خطر شیوع وبا از طریق آب آلوده دریا وجود دارد. مشخص شده است که آب دریای واقع در طول ساحل نوار غزه از نظر میکروبیولوژیک آلوده است (WHO, 2009a).

جمعیت شهر غزه حدود ۴۷۰۰۰۰ نفر است و یکی از منابع دریافت آب آن شهر سیستم تأمین آب CMWU است. این کارخانه تصفیه آب غزه (GWWT) بزرگترین کارخانه در نوار غزه می‌باشد. این کارخانه در طی حمله اخیر اسرائیل آسیب دیده و با تخریب حوضچه غیر هوازی آن بیش از ۱۰۰۰۰۰ متر مکعب فاضلاب و لجن به داخل نواحی کشاورزی جریان یافته است. در حال حاضر حدود ۱۰۰۰۰ متر مکعب فاضلاب تصفیه نشده در روز از سه نقطه نزدیک بیج کمپ (Beach Camp) در شهر غزه و شمال نوار غزه مستقیماً در حال تخلیه شدن به درون دریای مدیترانه است.

(WASH Cluster site)

صنایع کوچک مقیاس، مانند کارخانه‌ها، کارگاههای سیمان‌سازی و گاراها در طی منازعه ۲۲ روزه تخریب شدند و این مسأله منجر به شکل‌گیری نقاط آلوده متعدد بالقوه‌ای در درون محیط زیست شهری شده است.

(Middle East Post, 2009)

دامداران غزه و مزارع تولیدکننده ماکیان نهاده است. (FAO, 2009)

نگرانی زیادی در مورد نخاله‌هایی که در اثر تخریب تعداد زیادی از ساختمانها، بعنوان يك منبع آلودگی محیط زیست، تولید شده‌اند وجود دارد، این نگرانی بیشتر از حیث وجود آزبست (asbestos) در نخاله‌های ساختمانی است (UN & UNDP Reports, 2009). سیستم آزبست، مخصوصاً بعنوان يك ماده پوششی، اغلب در ساخت خانه‌های واقع در قلمروهای فلسطین اشغالی استفاده شده است. در حالیکه آزبست پخش نشده هیچ خطری را برای سلامت انسان نشان نمی‌دهد، ولی وقتی ساختمانها بمباران می‌گردند گردوغبار حاوی فیبر آزبست می‌تواند تولید گردد، که برای انسانهایی که در نزدیکی ساختمانهای تخریب شده زندگی می‌کنند خطرناک خواهد بود (UNEP, page 85).

بسیاری از ساختمانهایی که توسط ارتش اسرائیل تخریب شدند سقف‌هایی با پوشش آزبستی داشتند. حتا قبل از منازعه اخیر، غزه سیستم تفکیک زباله و مواد زائد مناسبی نداشت، در نتیجه تولید این مقدار زیاد نخاله‌های ساختمانی در چنین زمان کوتاهی بر معضل عدم وجود زیرساختهای مناسب افزوده شده است. (UNEP Re-port, 2009).

این مشکل در حضور مواد منفجره و خطرناک ناشی از برخورد بمب‌هایی که هنوز در زیر آشغالها پنهان مانده‌اند، و تهدید مهمی را برای زندگی، سلامت و ایمنی شهروندان ایجاد می‌کنند، پیچیده‌تر می‌گردد. همچنین نگرانیهایی در مورد آلودگی زیست محیطی وجود دارد. مخصوصاً آلودگی ذخایر آب، و تخریب سیستمهای زیست محیطی که زندگی ماهیان و گیاهان و از بین رفتن کار تعداد زیادی از مردم (افرادی که به وسیله معاش خود وابسته هستند مانند کشاورزان و ماهیگیران) در غزه را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

(Arab Group for the Protection of Natuer)

تسلیمات کشنده:

اسرائیل اعتراف نموده است که در جنگ غزه از سفر سفید به شکل گسترده‌ای علیه مردم این منطقه

بالقوه مهم دیگری است که تنوع زیستی این منطقه را هر چه بیشتر تهدید می‌نماید. (UNEP, page 101). شرایط اکولوژیک و سیاسی نوار غزه همواره شرایطی را برای آلودگی آب زیرزمینی فراهم کرده است. خاک شنی بیابانی به راحتی مستعد جذب آب یا آلاینده‌هایی مثل فاضلاب است. همچنین آب زیرزمینی تقریباً نزدیک به سطح زمین است بنابراین چاههای آب تقریباً کم عمق می‌باشند و به راحتی آلوده می‌گردند. بدلیل محدودیتها و وقوع جنگهای پی‌درپی در این ناحیه، زیرساختهای تصفیه فاضلاب در وضعیت بدی قرار داشتند. با وقوع جنگ اخیر، آسیبهای خیلی بیشتری به لوله‌ها رسید. در نتیجه به گزارش مهندسان رده بالای آب در غزه، کل سیستم تصفیه فاضلاب در شرف تخریب کامل است و خطرات جدی را برای منابع آب زیرزمینی غزه بوجود خواهد آورد. موثر شوبلاک، مدیر بهینه‌سازی مصرف آب شهرداریهای شهرهای ساحلی غزه گفته است: هشت چاه آرتزین بطور کامل یا جزئی در طی بمبارانهای اسرائیل آسیب دیده‌اند و در حال حاضر بدلیل ممنوعیت واردات اقلامی مانند لوله (به علت نگرانی اسرائیل از امکان استفاده از آنها برای ساخت موشك) تعمیرات آنها به سختی پیش می‌رود. این صدمات منجر به کمیاب‌تر شدن دسترسی به آب آشامیدنی سالمی که از قبل نیز با مشکل کمبود منابع مواجه بود، خواهند شد.

(Green prophet/ recent Gaza conflict has environmental impacts)

منازعه اخیر باعث وخیم‌تر شدن بحرانهای انسانی موجود در غزه که در اثر محدودیتهای شدیدی که از ماه ژوئیه ۲۰۰۷ اعمال شده بود گشت. در طی این منازعه، میزان تولید به نصف کاهش یافت، زیرانیزوهای نظامی کنترل دریا و ۷۰ درصد از نواحی کشاورزی را در دست گرفتند. طبق محاسبات فائو تقریباً ۱۰۰۰۰ نفر از مزرعه‌داران، متحمل آسیب شدند و بسیاری از آنها تخریب گشتند. بسیاری از کشاورزان قادر به کشت در فصل رشد بعدی نیستند، بدلیل عدم وجود امنیت و تخریب زمینها و مزارع، مرگ تعداد زیادی از حیوانات اهلی و تخریب پناهگاه حیوانات تأثیرات بدی را بر

تکه‌ای فسفر سفید که همچنان در حال سوختن بود، توسط یکی از پزشکان نشان داده شد. (خبرگزاری فارس)

تحقیقات دیدبان حقوق بشر نشان می‌دهد که از فسفر سفید در سه مرحله استفاده شده است:

نخست، در آغاز حمله هوایی از فسفر سفید در مرزهای اسرائیل و نوار غزه استفاده شد بویژه در مناطق باز. هدف از این امر به آتش کشیدن درختان بوده چرا که موانعی در برابر پیشروی تجهیزات نظامی به شمار می‌آمدند و در این مناطق بسیاری از مبارزان فلسطینی کشته شده بودند.

دوم، نیروهای اسرائیلی از این بمبها در مناطق مسکونی در داخل شهر بیت لاهیا در شمال نوار غزه استفاده کردند که هدف از آن سرپوش گذاردن بر حمله زمینی آنها بوده است.

و سوم، استفاده مستقیم این بمبها در مناطق مسکونی به منظور هدف قرار دادن مقرهایی نظیر مقر آژانس امدادسانی و امور آوارگان (در غزه بیمارستان القدس به اضافه دهها منزل و مدرسه دیگر) انجام شده است. این در حالی است که استفاده سه جانبه اسرائیل در جنگ غزه از این بمبها نقض علنی قوانین بین‌المللی است (مؤسسه تحقیقات و پژوهشهای سیاسی-علمی ندا-وضعیت نوار غزه؛)

اثرات فسفر سفید بر انسان:

فسفر سفید يك ماده نیم شفاف سفید با رنگ متمایل به زرد و شبیه به روغن است و بویی مانند سیر فاسد شده را دارد. وقتی گلوله‌های فسفوری به زمین اصابت می‌کنند تبدیل به ۱۶۰ گلوله ریز می‌شوند و ناحیه‌ای را تا شعاع ۲۵۰ متر می‌پوشانند و هر چیزی را که بر سر راهشان باشد می‌سوزانند، بعنوان مثال: انسانها، ساختمانها و زیرساختها

(Arab Group for the Protection of Natur)

فسفر سفید به سه طریق موجب آسیب دیدگی بدن و مرگ انسان می‌شود:

(۱) ایجاد سوختگی عمیق در بافتها،

(۲) استنشاق دود،

برای هدف قرار دادن شهروندان فلسطینی استفاده کرده است. (Press TV)

به گزارش «کریستین سایشس مانیاتور» اظهارات «مدز گیلبرت»، پزشک نیروی تأیید می‌کند که اسرائیل از گلوله‌های حاوی فسفر سفید در جنگ ۲۲ روزه علیه مردم غزه استفاده کرده است. این بمبها بر فراز اردوگاههای پناهندگان غیر نظامی منفجر می‌شدند. طبق گفته فرستاده سازمان دیده‌بان حقوق بشر، وی قربانیانی را مشاهده کرد که دچار سوختگی شدید شده بودند و پوست بدن و صورتشان کنده شده بود. «کنث راس»، سرپرست اجرایی سازمان حقوق بشر گفت، بمب فسفوری، يك ترکیب شیمیایی است که ساختمانها را به آتش می‌کشد و افراد را می‌سوزاند. این ماده نباید در مناطقی که دارای جمعیت انسانی هستند، استفاده شود. «این در حالی است که غزه متراکم‌ترین جمعیت جهان را در خود جای داده است. (سایت Timesonline)

طبق گزارشات فرستاده سازمان ملل در ۲۵ دی سال گذشته، خانه‌های بی‌شمار مردم شهر غزه، مورد حمله توپخانه‌های ارتش اسرائیل با گلوله‌های حاوی فسفر سفید قرار گرفت. این حملات، محموله‌های امدادی و چندین تانک بزرگ ذخیره سوخت را به آتش کشید. یکی از سخنگویان سازمان ملل اظهار کرد که خاموش کردن این آتش سوزی‌ها بسیار سخت بود. وی گفت: به روشهای سنتی آتش نشانان قادر به خاموش کردن این نوع حریق نیستند. «پیتز هربی» رئیس کمیته بین‌المللی صلیب سرخ هم استفاده اسرائیل از فسفر سفید در غزه را تأیید و خلاصه‌ای از قوانین مربوط به فسفر سفید را بیان کرد. کریستوفر کوپ اسمیت، از سازمان عفو بین‌الملل و کسی که شاهد بمبارانها طی جنگ ۲۲ روزه بوده است، گفت: خیابانها و کوچه‌ها پر از نشانه‌های استفاده از فسفر سفید بود و شاهد بودیم که همچنان قطعاتی از این ماده در حال سوختن هستند. گلوله‌های توپ حاوی فسفر سفید در همه جا به چشم می‌خورد. در تصاویر ارسالی از غزه، زنان و کودکانی دیده می‌شدند که به شدت دچار سوختگی شده بودند. حتا در تصویری،

(۳) بلعیدن.

در زیر به بررسی این اثرات می پردازیم:

ایجاد سوختگی عمیق در بافت ها

تکه های سوزان فسفر سفید، که در اثر انفجار اولیه تولید می شوند، می توانند باعث سوختگی های وسیع و عمیق شوند. فسفر سفید نسبت به دیگر مواد سوزاننده، خطر کشندگی بیشتری دارد، چرا که جذب بدن می شود و به قلب، کلیه، و کبد آسیب می رساند و در بعضی مواقع موجب آسیب دیدگی همزمان چند عضو بدن می شود. فسفر سفید بسیار خطرناک است، چون تا وقتی که اکسیژن محیط تمام شود یا خودش به طور کامل بسوزد، به سوختن ادامه می دهد. براساس بیانیه سازمان امنیت جهانی، فسفر سفید موجب سوختگی های شیمیایی در دناک می شود.

استنشاق دود:

فسفر سفید، مشتعل می شود و دود غلیظ و بسیار داغی را تولید می کند. استنشاق دودهای غلیظ به طور مداوم از هر نوع که باشند، می توانند موجب بیماری و حتا مرگ شوند. دود فسفر سفید در غلظت های ملایم، بینی و چشم ها را تحریک می کند. مقدار زیاد آن موجب سرفه های فوق العاده شدید می شود. هرچند تاکنون هیچ سابقه ثبت شده ای برای صدمات ناشی از استنشاق دود فسفر سفید در عملیات نظامی که تاکنون صورت گرفته، وجود ندارد و تاکنون هیچ مورد تأیید شده ای برای مرگ ناشی از استنشاق دود فسفر سفید دیده نشده است. اما استفاده اسرائیل از فسفر سفید در حمله به غیر نظامیان در غزه، نشان داد که استنشاق دود فسفر سفید می تواند موجب آسیب دیدگی و مرگ به صورت خفگی در انسان شود.

بلعیدن:

آن مقدار فسفر سفید که بلعیدنش برای انسان می تواند کشنده باشد، یک گرم به ازای هر کیلو گرم وزن بدن است. بلعیدن همچنین، موجب آسیب دیدگی کلیه ها، قلب و کبد می شود.

گذشته از آن فسفر در صورت راه یافتن به ساختار داخلی بدن انسان در ترکیب با آب و مواد داخلی بدن را دچار اختلال و صدمات بسیار جدی می کند. اثرات

شدید استفاده از فسفر سفید بر محیط زیست را می توان در دسته های زیر طبقه بندی نمود:

اثرات ناشی از مواجهه کوتاه مدت با غلظت بالای فسفر (اثر بر انسان)

۱- ایجاد دل دردهای شدید

۲- آسیب به کبد، قلب و کلیه

۳- خواب آلودگی و نهایتاً مرگ

اثرات ناشی از مواجهه بلندمدت با فسفر (اثر بر انسان)

۱- بیماری های قلبی و عروقی

۲- ضعف عمومی

۳- پوکی استخوان

۴- کم خونی

اثرات کلی ناشی از وجود فسفر در منابع آبی:

۱- تشدید پدیده تغذیه گرای یا یوتروفیکاسیون در منابع آبی و نابودی آنها

۲- ایجاد پتانسیل انتقال به بدن انسان از طریق زنجیره غذایی

۳- ایجاد مسمومیت های مزمن در افراد

۴- اختلال در رشد و تکثیر آبزیان

۵- داشتن نیمه عمر طولانی در اکوسیستم های آبی (براساس صورت جلسه کمیته محیط زیست مرکز مطالعات شهرداری تهران)

- اورانیوم ضعیف شده:

یک سازمان بین المللی در گزارشی از احتمال استفاده رژیم صهیونیستی از اورانیوم ضعیف شده در جنگ غزه خبر داد. براساس گزارش سازمان بین المللی ای.سی.دی. آن که در زمینه منع سلاح های کشتار جمعی فعالیت می کند، نمونه های جمع آوری شده از خاک و گرد و غبار غزه حاوی اورانیوم ضعیف شده است (خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۸۸).

اورانیوم بطور طبیعی در محیط زیست وجود دارد ولیکن تمامی ایزوتوپ ها و مواد مرکب حاوی رادیواکتیو سمی می باشند، موجودات زنده با استنشاق بخار اورانیوم یا خوردن آب یا غذای آلوده و در موارد نادر از طریق پوست، در معرض اورانیوم قرار می گیرند. اورانیوم بصورت غبار وارد هوا شده و در آب سطحی،

در حال حاضر کارخانه تصفیه فاضلاب بیت لاهیا (Beit Lahiya) در شمال شهر غزه حدود ۵۰-۴۰ هزار متر مکعب فاضلاب تصفیه نشده را به داخل نزدیکی مرز اسرائیل تخلیه می کند و تا نزدیک روستای Bedouin Um Alnasser جریان می یابد و خطرات زیست محیطی و بهداشتی زیادی را ایجاد می کند (WASH Cluster, Gaza, 2009)

با گذشت زمان، در نتیجه منازعات مداوم در این منطقه آلودگی آبی به داخل خاک اسرائیل و مصر نیز نفوذ خواهد کرد و این مسأله تبدیل به يك معضل بین المللی، اکولوژیکی، انسانی و اقتصادی خواهد شد. (New Statesman - Besieged by Bad Smells, 30 Aug. 2008)

نتیجه گیری:

بر مبنای اطلاعات گردآوری شده از گزارشات معتبر سازمانهای بین المللی سراسر دنیا می توان چنین نتیجه گیری نمود که با توجه به ویژگیهای خاص منطقه نوار غزه از نظر داشتن تراکم بالای جمعیتی و شهری بودن آن وقوع جنگ در آن تبعات جنگ را دوچندان نموده است و شرایط سختی را برای محیط زیست شهروندان ساکن نوار غزه و همچنین محیط زیست مردم اسرائیل بوجود آورده است.

اگر چه ارزیابی تمامی پیامدهای زیست محیطی به دلیل ماهیت خاص آن، نامحدود بودن مرزهای انتشار آن و... در کوتاه مدت دشوار و بعضاً ناممکن می نماید ولیکن بر پایه اطلاعات و آمارهای بدست آمده می توان انتظار داشت که از بین رفتن تأسیسات تصفیه فاضلاب در نوار غزه و بمباران محل های دفن زباله و ورود فاضلاب تصفیه نشده به داخل سفره های آب زیرزمینی، تأثیرات منفی را بر کشورهای پایین دست واز جمله اسرائیل بگذارد. از آنجا که آبهای روان حد و مرزچندان مشخصی ندارند و به راحتی از طریق سفره های زیرزمینی بین نقاط مختلف انتشار می یابند وقوع هر آسیب و آلودگی در آبها می تواند بر سایر نواحی همجوار خود تبعات بسیار نامطلوب و منفی را در پی داشته باشد.

خاک و یا گیاهان رسوب می نماید. همچنین اورانیوم قادر است برای میلیاردها سال در خاک باقی بماند (دکتر عظیمی، ۴ شهریور ۸۷).

با این وجود گزارشات زیادی مبنی بر تأیید استفاده اسرائیل از اورانیوم ضعیف شده در جنگ غزه تاکنون ارائه نشده است.

پیامدهای زیست محیطی بیرونی جنگ غزه:

هر جنگی علاوه بر پیامدهای منفی کوتاه و بلندمدتی که مستقیماً بر منطقه مورد تهاجم دارد به دلیل ماهیت مسائل زیست محیطی و اینکه هیچ حد و مرزی را نمی توان برای آن متصور شد می تواند آثار سوئی را بر بسیاری از نواحی همجوار خود نیز بگذارد که برخی از آنها سالها پس از اتمام آن جنگها بروز خواهند کرد.

به گزارش آقای استینر، مدیر اجرایی برنامه محیط زیست سازمان ملل، این جنگ نه تنها مردم غزه را بطور مستقیم تحت تأثیر قرار داده است بلکه بصورت بالقوه تأثیراتی را بر سلامت شهروندان اسرائیلی نیز خواهد داشت (UNEP report 2009).

جنگ میان اسرائیل و حزب الله صدماتی را به خود اسرائیل و ساکنین آن زده است. همچنین جنگ اخیر سبب شده است که درصد پوشش سبز در اسرائیل و نوار غزه کم شود. در واقع استقرار تعداد زیادی از پایگاههای نظامی باعث شده است تا مقدار پوشش سبز در اسرائیل به ۱۳ درصد کاهش یابد.

(Strategic Foresight Group Reports on the Environmental Cost of Middle East Conflicts, 2 Feb. 2009)

آسیب به زیر ساختها باعث افزایش تخلیه فاضلاب به داخل منابع آب زیرزمینی و دریای مدیترانه شده است و چالش بزرگی را برای مسئولین و سلامت مردم غزه و به صورت بالقوه برای اسرائیلی ها بوجود آورده است (The Independent world).

جنگ بین اسرائیل و غزه باعث آسیب جدی شبکه های تأمین آب بهداشتی شده است. تمامی کشورهای واقع در این منطقه در پایین تر از سطح آستانه مصرف آب فعالیت می کنند و به دستگاههای شیرین کننده آب وابسته می باشند (Middle East Post, 2009).

که بر سر مردم این منطقه ریخته شدند باعث ایجاد سوختگیهای شدید و صدمات عدیدهای از نظر سلامت شهروندان و همچنین خسارت به باغات و مزارع میوه‌ها و اموال و خانه‌های شهروندان گردیده است.

طبق پروتکل سوم کنوانسیون ژنو، ماده اول از پروتکل سوم معاهده جنگ افزارهای متعارف، کنفرانس ۱۸۹۹ دادگاه لاهه و ماده ۸ دیوان کیفری بین‌المللی و ماده یکم کنوانسیون انمود حمله عمدی به غیر نظامیان و تأسیسات غیر نظامی، مناطق مسکونی، مکانهایی که مورد استفاده غیر نظامیان است، مثل بیمارستانها، ساختمانهای مذهبی و مدارس و استفاده از سلاحهایی که باعث ایجاد جراحت شدیدی می‌گردند یا استفاده از تکنیکهای تغییر محیط زیست که دارای تأثیرات شدید، دیرپا یا گسترده بر محیط زیست است ممنوع است.

اگر چه فسفر سفید جزء سلاح‌های متعارف است ولیکن چنانچه از سلاح متعارفی بصورت غیر متعارف استفاده شود، آن حکم غیر متعارف و ممنوع را می‌یابد. (کنوانسیون سلاح‌های شیمیایی ۱۹۹۷) بنابراین با توجه به تبعات بسیار منفی که بمب‌های فسفوری بر نواحی مسکونی و پر جمعیت شهری دارند باید آنها در رده سلاح‌های شیمیایی و غیر متعارف گنجانده شوند.

فهرست منابع:

۱. ابتکار، معصومه، (۱۳۸۸)
<http://www.kherad.info/articles/?aid=30>
۲. ولید، محمد علی، جغرافیای نوار غزه، مترجم: بلوردی، محمدرضا
جغرافیای نوار غزه
۳. دهقانی‌پور، حمیدرضا، (۱۳۸۷)، تحولات غزه از دیدگاه حقوق بین‌الملل بشر دوستانه، فصلنامه سیاست خارجی
۴. برادن، کتلین / شلی، فرد، (۱۳۸۳)، ژئوپولیتیک فراگیر،

بسیاری از زیرساختها و ساختمانها (شامل مدارس) در سرتاسر نوار غزه در طی این حمله بطور کامل یا تقریبی تخریب شدند. بسیاری از این ساختمانها و زیرساختها به شبکه‌های فاضلاب متصل بودند و از آنجا که تقریباً تمامی حوزه‌های آبریز واقع در این منطقه به سمت دریای مدیترانه جریان دارند جریان یافتن فاضلاب تصفیه نشده بداخل دریای مدیترانه پیامد این تخریب است.

تخلیه شدن فاضلاب‌های نوار غزه به درون دریای مدیترانه و با وجود این واقعیت که آب زیرزمینی منبع اصلی آب شیرین است، آلوده‌سازی مداوم آن قطعاً پیامدهای منفی را بر خود این منطقه و کشورهای حاشیه این دریا گذارده است و خطر جدی را برای سلامت ماهیگیران، شهروندان ساکن در نوار غزه (از طریق مصرف غذای دریایی آلوده) ایجاد خواهد کرد. به این دلیل که هر محیطی (آبی یا خشکی) در درجات خاصی از آلودگی دارای قدرت خودپالایی است و توانایی پاکسازی خود را دارد ولی چنانچه شدت آلودگی زیاد باشد این توان را از دست داده و دچار بحران می‌گردد. در اینجا است که بسیاری از خواص فیزیکی، شیمیایی، و بیولوژیکی آن محیط تحت تأثیر قرار می‌گیرند و رفع آلودگی حتاً تا دهها سال به طول خواهد انجامید.

از طرف دیگر، محیط زیست ساحلی غزه يك منبع با ارزش برای شهروندان نوار غزه از نظر تفریحی و توریستی و همچنین بهره‌برداری آب قابل شرب از طریق شوری‌زدایی است (UNEP, page 41). آلودگی ناشی از تخلیه جریان فاضلاب خام، توسعه پایدار آینده این ناحیه ساحلی را تهدید خواهد نمود.

بر اساس تأیید سازمانهای بین‌المللی اسرائیل در این جنگ از گلوله‌های حاوی فسفر سفید علیه شهروندان غزه استفاده نمود، این ماده شیمیایی اگر چه جزء سلاح‌های شیمیایی محسوب نمی‌گردد اما با توجه به این نکته که منطقه نوار غزه یکی از پر جمعیت‌ترین نقاط دنیا به لحاظ نسبت تراکم جمعیت به مساحت است و بخش عمده‌ای از آن ناحیه شهری محسوب می‌گردد، گلوله‌های فسفوری

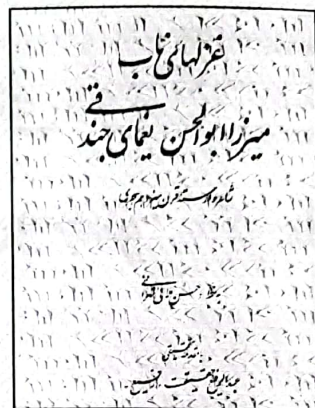
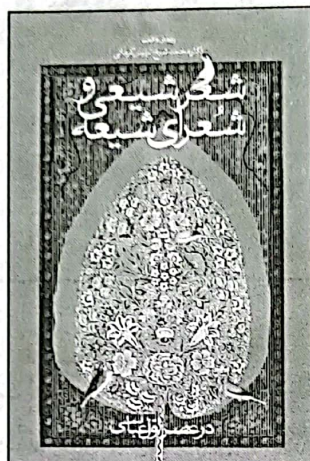
- WASH Cluster, Gaza City.
19. WASH Cluster: A brief outline of the sewage infrastructure and public health risks in the Gaza strip for the world health organisation.
Authors: Fareed Ashour, Bashar Ashour, Marek Komarzynski, Yasser Nassar, Mary Kudla, Najla Shawa & Graham Henderson, April 2009
<http://www.unispal.un.org/unispal.nsf/3822b5e39951876a85256e0058a478/cc7bb3e8ee2408238525759>
 20. WHO (World Health Organisation) 2009a, Personal communication with Mohamoud Daher, March 2009, WHO Gaza City
 21. CMWU and Inframan 2007, Emergency Operation Plan for Beit Lahia Wastewater Treatment Plant, Gaza Emergency Water Project (GEWP) World Bank Fund, CMWU, Gaza City
 22. PRESS TV, Beirut Bureau
 23. FAO/FAO and emergencies/ Gaza: Flash Appeal 2009-2 feb 2009/ challenges facing food security & livelihoods.
<http://www.fao.org/emergencies/tce-appfund/tce-appeals/appeals/emergency-detail/en/item/10078/icode/?uidf=8682>
 24. Green prophet/ recent Gaza conflict has environmental impacts, too- 02 feb 2009
<http://www.greenprophet.com/2009/02/02/6559/environmental-impacts-gaza-conflict/>
 25. UNEP. (2003). Desk study on the environment in the occupied Palestinian territories
www.unep.org
 26. <http://www.periodico26.cu/english/news/world/jan2009/israel.11009.html>
 27. <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/middleeast/article5575070.ece>
Israel admits using white phosphorous in attacks on Gaza
 ۲۸. مؤسسه تحقیقات و پژوهشهای سیاسی-علمی ندا- وضعیت نوار غزه؛
www.nedains.com/index.php?option=com-content&task..
 - مترجم: فرشچی، علیرضا، رهنما، حمیدرضا، انتشارات عقیلی-امید
 ۵. پژوهش سرای دانش آموزی دکتر عظیمی، تاثیرات زیست محیطی اورانیوم، روزنامه آفتاب، ۸۷
 ۶. سایت آموزش جغرافیا در ایران/ جغرافیای نوار غزه
<http://chubineh.persianblog.ir/post/734>
 ۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۸۸/۳/۴
<http://www.2iran.ir/fa/news/view/menu-234/88030391110347.htm>
 8. gandhi et al, 2006
 9. Israel news - UN: Gaza siege leading to environmental damage
 10. Islam online. net-health and science, 2008
 11. Strategic foresight group report on the environmental cost of middle east conflicts-green prophet, 2009
<http://www.strategicforesight.com/sfgnews/greenprophet.htm>
 12. Report on the environmental & agricultural impact of Israel war on Gaza, Arab group for the protection of nature (APN)
<http://www.apnature.org/inp/upload/10142652-environmental-report-about-impact-of-the-Israel-war-gaza>
 13. UN and UNDP reports
 14. UN- Truth, Israel military activity in Gaza war apparently did cause sewage pond breach
 15. UNEP Report, UNEP chief says Gaza is facing environmental challenges
 16. new statesman- besieged by bad smells, 2008
<http://www.canpalnet-ottawa.org/environment.html>
 17. Middle East Post: Cost of Conflict in the Middle East - By Strategic Foresight Group
<http://www.middleeastpost.com/832/cost-conflict-middle-east-strategic-foresight-group/>
 18. WASH Cluster Gaza 2009, 'brief overview of the best Lahiya wastewater emergency, 27 March 2009, North Gaza Governorate, Gaza'. Prepared by the

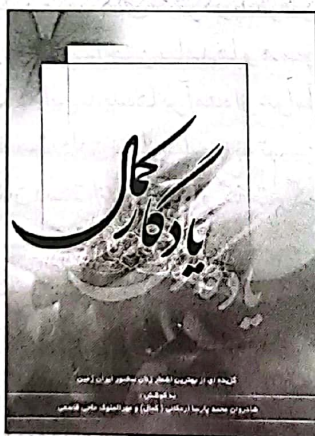
گل‌های موسمی
ادیب برومند
انتشارات عرفان

شعر شیعی و شعرای شیعه
دکتر محمد شیخ رئیس کرمانی
انتشارات اطلاعات

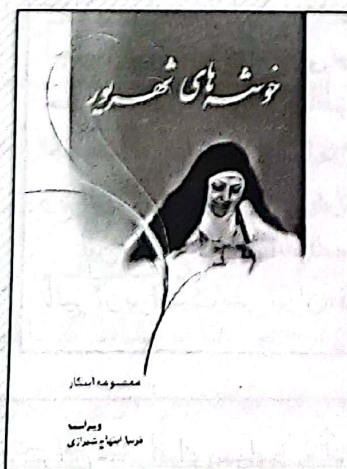

غزل‌های ناب میرزا ابوالحسن
یغمای جندقی
بامقدمه تحقیقی عبدالرفیع
حقیقت «رفیع»

خوشه‌های شهریور
معصومه ابتکار
انتشارات اطلاعات

در جستجوی صلح
رُبابه باستانی
انتشارات اطلاعات

یادگار کمال
گزیده‌ای از اشعار زنان سخنور پارسی گوی
شادروان محمد پارسا اردکانی
مهر الملوک حاجی قاسمی
انتشارات آرتاکاوا

